

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto velja . . . 10— K pol leta . . . 5— četrt leta . . . 2-50 " posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h " " dvakrat . . . 12 " " " trikrat . . . 10 " za nadaljnje uvrščenja od petit-vrste po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

**Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Učiteljski zastopniki, pozor!

Od več strani nam prihajajo pritožbe, da se pri podelitvi služb, oziroma pri sestavi ternopredlogov godi v posameznih slučajih od strani krajin in okrajnih šolskih svetov in seveda tudi od deželnega šolskega sveta kompetentom v tem oziru krivica, da se omenjene korporacije kot šolske oblasti ne ozirajo na našo utemeljeno in povsem pravično zahtevo, da se mora pri sestavi ternopredlogov, oziroma pri imenovanju gledati v prvi vrsti na kvalifikacijo in službeno dobo, ne pa da igra politično prepričanje in najrazličnejša protekcija odločilno vlogo. Opozorjamo učiteljske zastopnike, da se vsekdar v omenjenih korporacijah z vso energijo zavzamejo za stališče, ki ga v tej zadevi zastopa naša organizacija in ki je edino pravilno. V slučaju, da bi njih pravična stvar ne imela uspeha, naj nam take in enake okoliščine takoj javijo!

Iz zapuščine Vekoslava Strmška.

Gospod Pavel Strmšek, visokošolec v Gradcu in sin nepozabnega nam tovarisa Vekoslava Strmška, nam je podal iz zapuščine svojega očeta dva spisa, da ju porabimo v svojem listu.

Daljši spis prijavljamo danes, drugega, ki nosi naslov »Ugled učitelja«, porabimo pozneje. — Kar priobčujemo danes, to je rajni Strmšek govoril — kdaj in kje, tega ne vemo — na nekem javnem ljudskem shodu. To je razvidno iz oblike in vsebine. Njegova izvajanja, ki so odmev Strmškove globoke stanovske zavedenosti in slika njegovega ljubeznivega moškega značaja, so kakor nalašč prikrojena ravno za današnji čas, ko tako radi naš stan in naše delo napačno in krivo sodijo.

Kakor bi gledali in poslušali plemenitega Strmška pred seboj, tako zveni njegova jasna beseda, ki dviga naš ugled, odkriva javnosti naše naloge in brani našo čast.

Poslušajmo, kaj in kako govori naš Vekoslav, ki s svojo literarno zapuščino poživlja in utrja v naših srcih spomin nase!

Slavni zbor!

Stanove človeške družbe delimo lahko v dve skupini: v one, ki si morejo s

svojo pridnostjo in sposobnostjo sami svoje dohodke pomnožiti in v one, ki jim odmerjajo drugi činitelji, recimo službodajalci, vsakdanske kose kruha.

Zadnjim je prištevati tudi nas učitelje. Pri teh velja povsod načelo, da odmerja službodajalec plačo posameznih službnirov po tem, kako jih ceni in koliko mu koristijo; kadar pa uslužbenci mislijo, da se jim v tem oziru krivica godi, jo izkušajo odpraviti bodisi potem mirne ga razgovora, bodisi potem pritiska.

V takem stanu smo danes mi učitelji. Prepričani smo, da se nam z ozirom na druge državne in deželne uslužbence godi krivica, da se nam ne da plača, kakršna bi nam po naši naobrazbi in po našem delovanju pristojala.

A ker mislimo, da se nam ta krivica godi le, ker nas še mnogi ljudje, med njimi tudi odločilni činitelji, — n. pr. poslanci — prav ne poznajo in ne vedo prav ceniti našega na videz tako neznatnega poslovanja v človeški družbi, jeli smo prirejati shode, kako je dandanašnji, da se svetu predstavimo in ga takorekoč prisilimo, ozreti se tudi na nas.

In mene je zadela častna naloga, da Vam, slavna gospoda, kratko orišem naše delovanje, naše življenje in naše potrebe.

Da je naš stan zadnjih 30 let jako napredoval, vidi pač vsakdo.

Ko se je s šolskim zakonom z dne 14. majnika 1869. l. odredila splošna šolska dolžnost, in se je splošni ljudski šoli odkazala naloga vzgojevati vse državljane ter jim obenem bistrirati um in jim podajati znanosti in vednosti, ki so jim v nadaljnjo samostojno izobrazbo potrebne, se je moralo skrbeti za mnogo šol, pa tudi za učitelje, ki morejo to vzvišeno nalogo tudi izvrševati.

Ustanovila so se učiteljišča, kjer si prisvajajo bodoči učitelji precej obširno splošno naobrazbo in si prilastijo izkušena učna načela nekdanjih slavnih šolnikov. — Obojesplošna, kakor tudi strokovna naobrazba — je pa učitelju tudi jako potrebna.

Kako naj kdo koga vzgaja, ako sam ni vzgojen, kako naj vodimo koga po poti, ki ga ne poznamo, kako naj si izbiramo in praktično obravnavamo stvarino, ako je sami ne bi zmogli več, kakor je naj podamo?

In če mora danes že vsak vrtnar biti precej naobražen, ako hoče pravilno vzgajati rastline, ki so vendar razdeljene v strogo ločene vrste, koliko bolj še tedaj po-

trebuje izobrazbe oni, ki naj vzgaja živa, zavedajoča se in misleča bitja, ki naj kaže pot in razvija moči mladini, največjemu zakladu staršev, narodov in cele države, to je otrokom, katerih je vsak zase posebna individualnost?!

Vzvišena naloga šole je tedaj provzročila, da se je naš stan v primeroma kratkem času nenaravno naglo povzdignil tako po številu, kakor po kakovosti svojih članov.

Naše delovanje v šoli ceniti more le oni, ki se je sam z njim pečal, le oni ve, koliko potrpežljivosti, koliko samozatajevanja se tirja od nas, le oni ve, koliko premišljevanja, koliko naporenega umetnega vplivanja je treba, preden se otroci za uk le usposobijo. Le kdor je natančno opazoval razvoj otrok, ve, koliko izkušnje je treba, da vidi otrokom v dušo in se jih prime tam, kjer je največ uspeha pričakovati.

Kdor tega ne zna, ne more imeti popolnih uspehov v šoli.

Ko se privedejo otroci v šolo, imajo večinoma le malo razvite duševne sile, ne znajo rabiti svojih čutil, njihove predstave so nejasne, duševno življenje je minimalno, niso navajeni reda, manjka jim besed itd. O njih se lahko reče, da imajo očesa, a ne vidijo, imajo ušesa, a ne slišijo.

A v šoli mora to drugače postati.

Učitelj mora otroke z ljubezni polno potrpežljivostjo navaditi šolskega reda, naučiti jih mora, da opazujejo, slišijo in vidijo to, kar on želi. Množiti jim mora predstave in besedni zaklad ter jih navajati da začnejo pravilno misliti in svoje misli točno izražati.

Vse to se mora vršiti dušeslovno in logičnim zakonom primerno in po didaktičnih načelih, zaradi česar se mora gradivo skrbno izbrati in pripraviti.

Učitelj mora torej v šoli vedno natančno vedeti, kaj in kako bo učil, storiti mora pouk zanimiv, zraven pa še vzdrževati red in posebno pozornost obračati odgovorom učencev, ki so mu najboljše priče, kako so le-ti podano stvarino prebavili.

Vrhu tega mora še pa v spominu imeti tudi posebnosti vsakega učenca, da se pri vsaki priliki po njih ravna, ker ravno pri njih velja najbolj: Vse ni za vsakega.

A pouk ni in ne sme biti sam sebi smoter. »Dobra šola razjasni glavo in

ogreje srce za vse dobro; in to je šole prvi, sveti namen,« pravi Slomšek.

Otroke je treba torej tudi vzgojevati, s poukom jih je treba ogrevati za vse dobro, dajati se mora mislim pravo smer, da se jim hotenje okrepi in se otroci polagoma razvijejo v krepostne, značajne ljudi.

Težavno je človeka v čem poučiti, a še težavneje je ga prav vzgojiti posebno pri današnjem hitrem življenju, polnem egoizma. Kamor se otroci obnejo, povsod srečajo pohujšanje. Zoper vse to se mora postavljati učitelj. Z bistrim očesom mora opazovati domače življenje in okolico učencev, da se reši, kar je mogoče.

Gospoda moja, mislim, da sem Vam že s to kratko in površno sliko dokazal, da učitelj v šoli nima časa počivati, ampak mora neprenehoma napenjati vse duševne sile, da vsestranski zadosti svoji mnogostranski nalogi.

A s tem duševnim naporom je združen še telesni, ko je treba skoraj neprenehoma govoriti, posebno tam, kjer se poučuje obenem več oddelkov, kar je pri nas navada.

Kaj se pravi govoriti po pet in več ur na dan, z velikim duševnim naporom v prašnem vzduhu, ve le tisti, ki je to dalje časa poizkušal, in ni se čuditi, če imenujejo zdravniki tuberkulozo učiteljsko bolezen ali če ljudje, ki niti polovice naše naloge ne poznajo, pravijo: »Učitelj bi pač ne bil.«

Rade se nam predbacivajo počitnice, ki jih drugi stanovi nimajo v toliki meri; a dasi ni nihče odredil počitnic zaradi nas, lahko izjavljamo, da so nam neobhodno potrebne, in če bi teh ne bilo, ne vzdržala bi večina učiteljstva niti dvajset let, nikar pa 40, kakor to zakon zahteva.

Četudi pa je delovanje v šoli že samo ob sebi sila težavno, še vendar ni edino. Noben učitelj bi samo z njim tudi kraj najboljše volje ne mogel zadostiti svoji nalogi.

Z vzdrževanjem reda, s podajanjem in z nadzorovanjem nalog je v šoli že tako obložen, da nima časa razmišljati, kaj in kako bo učil. Vse to mora urediti pred šolo.

Pred poukom si mora razvrstiti stvarino v primerne kose, določiti smoter vsaki učni uri, oziroma pol uri, orientirati se mora o učni poti in sestavi je treba vsaj pri imenitnejših odlomkih stvarine, celo katehezo v vprašanji in odgovori.

To pa ni nikakor lahko delo, in večkrat se mora pripraviti žrtvovati po več ur.

LISTEK.

IVAN ERJAVEC:

Na poti . . .

Pozno popoldne je že bilo, ko je izstopil na samotnem in dolgočasnem kolo-dvoru. V eni roki je nesel palico, v drugi pa majhen kovček, oguljen površnik je pa vrgel čez ramo. Žive duše ni bilo nikjer, samo suh, starikav postajenačelnik je sedel na klopi pred postajo, iztegnil zdajpa-zdaj roke in široko zazdehal. Stopil je k njemu.

»Oprostite, jaz sem Peter Komar, novo imenovani učitelj pri Sv. Trojici. Kod naj hodim?«

»Ka-a-a-aj?«

»Kod drži pot k Sv. Trojici?«

»E, daleč imate, daleč. Vidite, tam v daljavi, visoko gori na hribu cerkev, ki se dotika neba. Spodaj je menda vas, nisem bil tam, čul sem tako.«

Stopil je na belo, prašno cesto, ki se

je vlekla preko kamenitega polja in sivo-rjavih pašnikov. Težko in trudno je dihal, ta zemlja, vsa onemogla in izžeta. Zagrizle so se v njo koščene roke, napajal jo je znoj in še je rodila v bolečinah, da so se nakrmili otroci in kovalci bajoneti. Šel je dalje med njivami in počasn, oprezn, so bili njegovi koraki. Saj je stopal, kakor med prsi mater, ki je vsa onemogla in izsušena še vedno dojila svoje otroke. Ko so se izkopali iz naročja, so jo zapustili in šli ter se zarili pod tujo zemljo in prodali svoja telesa, kakor rojena iz granita za senco fabriškega dima. Ah, videl jih je tam v mestu, pod mrak so se valili med visokimi hišami in bogatimi izložbami, vsi temni, sključeni od monotonega kljubovanja strojev. Vsak večer jih je videl, ko so šli nemi in onemogli, a čul je njihovo prošnjo, izvito iz srca, ki je donela do neba. Niti besede ni preslišal, ko so ga prosili, naj gre k materi, stari in onemogli in ji obdrži ter reši zadnjega sina in pripoveduje naj ji o njihovem trpljenju.

Čul je ta nemi krik izkrvavelih src in pripravljal se je na pot, kamor so ga po-

šiljali ti tisoči. Vzel je na pot — popotnik — palico in torbo ter šel in sedaj ji gleda v obličje, zapuščen materi, tej kameniti izsesani zemlji.

Šel je dalje in dalje, težki in trudni so bili njegovi koraki, od izhoda pa je tiho prihajal mrak in pred seboj zagledal temno hribovje, kakor klop pošastnih centavrov. Zazeblo ga je okrog srca, zakaj v tisti minuti je videl, kako dolga, neskončna je njegova pot, in v srce je kanilo spoznanje.

Pot se je začela dvigati, drevje je postajalo vedno gosteje in gosteje, tuintam je zažarela zvezda izmed gostega, temnega vejevja. Prozorna senca je hušnila mimo, postala za hip in se mu zarežala v obraz: Krhka je tvoja palica in prazna je tvoja torba, Peter Komar, zakaj tvoja pot je namenjena k solncu . . .

K kolncu, solncu — je odmevalo v njegovi duši. Pred seboj je zagledal one tisoče trpečih iz mesta, neskončna procesija je bila, in kazali so mu pot k Sv. Trojici — v šolo. In iz šole se je vzpenjala pot visoko pod oblake, k solncu, vsa bela in

široka. In že je videl pred seboj mala, drobna telesca, zavita v umazane in raz-trgane cape. Tako nedolžno so se blesketali ti očki in on sredi med njimi — seje, seje v to mlado, koprnečo njivo, ki bo nekoč rodila, in solnce bo poljubljalo zlato klasje. On bo pa čuval, da ne pridejo ptice izpod neba in miši iz rogov in ne pozobljejo rumenega žita. Ne, to seme bo ostalo doma, na jesen bo zaplodilo novo in to zopet novo, in to kroženje bo brezkončno. Predramila se bo zemlja in zavriskala, da se bo razlegalo od vzhoda do zahoda. Prav v predmetnih egiptovskih mest in v ameriških in westfalskih rudnikih bodo čuli klic odrešene domovine in kakor piščeta bodo tekali pod njen krov.

Kamenita cesta je prešla v kolovoz, ki se je vzpenjal vedno strmeje. Težka in neoprodna tema je ležala na zemlji, zdajpa-zdaj se je izpodtaknil in omahnil v stran Stopil je s kolovoza, pogrnil po tleh površnik, dal pod glavo kovček in zaspal. —

Tako je hodil učitelj Peter Komar na svojo prvo službo k Sv. Trojici.

Pa tudi po končanem pouku se učitelj še ne more otresti šole. Čaka ga še nebroj zvezkov in nalog, ki jih je treba pregledati, popraviti in kvalifikovati, uradne knjige in šolski spisi se sestavljajo izven šolskega časa, in šolski vodja ima še vrhu tega reševati razne dopise.

Vidimo torej, da učitelj ne izvršuje svojega poklica samo v pričo učenec, ampak vprežen je od jutra do mraka in časih še pozno v noč v težavni šolski posel.

S svojim skrajno napornim delovanjem pa učitelji človeštvu neizmerno koristijo. Človek, samemu sebi in slučajnim vplivom prepuščen, se ne more popolnem in vsestranski razvijati, on bi znal samo ono, kar se godi pred njim. Predmeti pa, ki so oddaljeni po času in kraju, bi mu ostali neznan, in onemogočen bi bil vsestranski napredek človeštva.

Prav izobražen človek more šele misliti o sebi in svoji okolici, še le tak se more osamosvojiti, le on more svoja opravila razumno opravljati, le on more vse slučajnosti sebi v prid obračati. Šele prav izobražen človek je človek po božji volji.

Izkušnja nas uči, da je blaginja kakega naroda, kake države tem večja, čim bolj se skrbi za naobrazbo posameznikov.

Vselej so imeli najbolj izobraženi narodi tudi največji vpliv na svetu.

In četudi nisem zato, da se meri vpliv kake države po številu in kakovosti nje vojske, omeniti hočem vendar, da se je 1866. l. vobče reklo, da je dobil zmago pruski učitelj in da se o zadnji špansko-ameriški vojni govori istotako.

A tudi v manjšem krogu je prava naobrazbenost neprecenljive vrednosti. Naobrazben, kreposten človek je dober, pameten gospodar, miren, dobrohoten sosed, skrben oče; z njimi nimajo oblastniji mnogo opravkov, ker se zaveda svojih pravic in tudi svojih dolžnosti ter da rad cesarju, kar je cesarjevega, in Bogu, kar je božjega.

Učiteljevo delovanje v šoli vpliva torej jako blagodejno na človeško družbo, ono omogočuje vesoljni napredek, pospešuje blaginjo narodov in držav, krepi njih ugled in vpliv. Učiteljevo delovanje zbujajo vsestransko novo življenje, ono je torej produktivno, kakor menda nobeno drugo.

Da pa učitelji svoje težke dolžnosti tudi po možnosti izpolnjujejo, kažejo razna poročila, posebno tudi poročila v našem deželnem zboru, kjer se nas vsako leto pohvalno omenja, svedoči nam nagli vsestranski napredek človeštva, in govori nam statistika, da se razmerno število hudodelcev leto za leto manjša.

A najboljšo pričo imamo mi slovenski učitelji v »Družbi sv. Mohora«. Kje se v tako majhnem narodu dobi toliko odjemalcev in čitateljev, tam pouk in vzgoja naroda nista v slabih rokah.

Važnosti našega delovanja morebiti ne morem lepše označiti, kakor če na nas obrnem Schillerjeve besede:

»Der Menschheit Würde ist in Eure Hand gegeben, bewahre sie!

Sie sinkt mit Euch, mit Euch wird sie sich heben.«

Kdor pa hoče tako važen in s toliko odgovornostjo spojen posel z uspehom opravljati, ne sme nikdar duševno zarjavi, nikdar dvomiti o zvišenosti svojega poklica. Vedno in vedno se mora z vodo pečati, neprestano nadalje izobraževati ter se pogosto zatekati k slavnim in požrtvovalnim prednikom svojim, da iz njih življenja in delovanja dobiva vedno novega navdušenja, vedno nove moči za izvrševanje svojih dolžnosti. Kdor bi se za vse življenje zadovoljil samo z naobrazbo, pridobljeno na učiteljski, in se pozneje nič ne popolnjeval, ne mogel bi nikdar biti dober učitelj.

To so uvidele tudi šolske oblasti, ki od nas nadaljno naobrazbo naravnost tirjajo in so v ta namen tudi odredile vsakoletne uradne konference, za katere mora vsakdo izdelati obsežno razpravo.

Zraven obilnega posla s šolo mora torej učitelj še tudi redno skrbeti za svojo naobrazbo.

In če sedaj kratko ponovimo, kaj vse mora učitelj v dosego svojega smotra storiti, vidimo,

1. da se mora nalašč za svoj poklic dalje časa izobraževati ter v to svrhu investirati precejšen kapital;

2. da se mora z dušo in telesom žrtvovati svojemu poklicu in to ne samo v šolski sobi, ampak mnogokrat še več časa zunaj nje in

3. da mora vedno skrbeti za svojo nadaljno izobrazbo, kar tirja zopet mnogo časa in gmotnih stroškov.

Kakor vidimo, tirja torej šola »celega« moža, t. j. zdrav organizem, ki more vse svoje moči izvrševanju svojega poklica

posvetiti. Navzlic temu deluje pa učiteljstvo tudi še na drugih toriščih. Menda ga ni učitelja, ki ne bi tudi zunaj šole ljudstvu koristil, ne glede na postranska opravila, ki jih pri sedanjih nezadostnih plačah moramo opravljati, da preživljamo sebe in svoje.

Večinoma sinovi ubožnejših slojev naroda poznajo njegove stiske in nadloge, z njimi živijo in čutijo ter mu izkušajo pomagati, naj jih lastno breme še tako tlačí.

Da so si učitelji s posebnim poukom pridobili obilnih zaslug za lep napredek v vseh strokah kmetijstva, osobito pa v sadjereji in vinoreji, je gotovo vsem znano. Ravno tako ve vsakdo, da so pri bralnih, kmetijskih, gasilnih društvih, pri posojilnicah in sličnih podjetjih jako delavni člani, največkrat tajniki, pevska društva so pa itak največ njih delo.

Koliko pa storijo učitelji na tihem, ko tolmačijo in pišejo manj izobraženim ljudem pisma in jim dajejo razne svete!

Kratko, kjerkoli gre za blagor in napredek naroda, povsod učitelji radi in uspešno pomagajo, in gotovo jim ne gre najmanjša zasluga, da sta se narodna zavest in narodni ponos pri nas tako lepo razvila, saj so vselej z besedo in z dejanjem izpodbujali narod, zagovarjali njega pravice ter se udeleževali volitev, četudi jim je to časih osebno škodovalo.

Ko je prišel n. pr. okrajni zastop Slovenke Bistrice prvokrat v narodne roke, se je obče priznavalo: »To so dosegli učitelji.«

Na izvenšolsko delovanje učiteljev apelirajo pa tudi šolske in druge oblasti, ko prvi poverjajo sestavo vremenjskih, potresnih, kmetijskih i. dr. poročil, jih priporočajo za tajnike pri Raifeisnovih blagajnah itd.

Vsakdo mora torej priznati, da so učitelji tudi zunaj šole jako koristni člani človeške družbe, da storijo i tam vse, kar je mogoče v povzdigo omike in blaginje naroda. O njih se lahko reče, da točno izpolnjujejo pesnikove besede: »Ne samo, kar velela mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan.«

In nihče nam ne more ugovarjati, če sedaj z ozirom na vse delovanje učiteljskega stanu rečemo: Učitelji so prevažni pospeševalci prave kulture, so neprecenljivi kulturni činitelji tako vse države, kakor tudi posameznih dežel in narodov!

V obrambo časti in resnice!

(S Štajerskega.)

Tovariš Alojzij Hreščak nas je obso-dil. V »Naših Zapiskih« in v poročilu tov. predsednika Jelenca v zadnjem »Tovarišu« beremo njegovo drzno obsodbo: »25let-nico je obhajala letos Zaveza slovenskega učiteljstva — in uspehi: letos so plače slovenskih učiteljev bolj beraške nego pred 25 leti (to je logika! Op. pis.), letos ve slovensko učiteljstvo mnogo manj, kaj hoče, nego pred 25 leti. Vodstvo slovenskega učiteljstva se ni izkazalo kos svoji nalogi. Slovensko učiteljstvo nima jasnega pojma o tem, kaj bi lahko pomenilo v narodu, ne pozna niti kulturnih, niti političnih svojih nalog. Organizirano tava kot razkropljena čreda, organizacija mu je coklja, ki ovira njegov razvoj, mesto da bi mu bila najtrdnejša opora.«

In v istega tovariša članku »V bistrenje pojmov!« berem v zadnji števi. »Tovarišu te-le besede: »Z ozirom na to smatram za nujno potrebno, da daste svoji politični devizi, kako vsebino, ker drugače jo je treba smatrati le za frazo in politični sloger...« In v istem članku zgoraj: »...O tej stvari (t. j. o učiteljevi narodnosti) nismo imeli učitelji še nikake akademične razprave...«

Star učitelj sem po letih življenja in službe, mlad po volji in nazorih — ampak takih besed brez podlage in dokazov še nisem slišal iz učiteljskih vrst! Zaman iščem besede, ki bi z enim mahom podrli v nič sirovo natolčevanje in dala duška gnevu, ki mi valovi po duši! Kar hipoma je vse naše delo nič! Razkropljena čreda smo, nič nismo, nič ne vemo, pravdamo se za oslovo senco, sami neumni coklarji!

To je vendar malo prehudo!

Kod je pa taval z zavezanimi očmi in z zamašenimi ušesi ta krvavi sodnik, da je šlo vse naše življenje mimo njega brez sledi?

Ali je to socialist? To je nergač in razdirač, ki se je postavil na najkomodnejše stališče, kar ga je pod solncem: na stališče absolutne negacije in pavšalnega obrekovanja! On pač misli, da obstoja socializem v tem edinem poslu! Moti se krvavo! Nekaj se je namara načital, a tega ni prebavil, sedaj pa sramoti nas — svoje tovariše, ker ne zajemamo z njim iz ene skleda.

Socializem vzgaja pač drugače ljudi! Toda čemu razburjenje!

Naj govori zgodovina naše organizacije, ki se ni vanjo Hreščak ozrl niti z

enim pogledom, preden je začel pisati svojo obsodbo!

»Razkropljena čreda« je tako-le govorila:

Na Zavezini skupščini v Novem mestu l. 1895 (navajam povsod samo najvažnejše):

Slovenska mladina naj v leposlovnem berilu temeljito spozna naše najizbornejše pisatelje in pesnike, v domovinslovlju pa krasoto, rodovitnost in slavne moze slovenske zemlje.

Vzredimo slovensko mladino v samočinosti, samostalnosti in odločnosti.

Narodna vzgoja bo trpela dotlej silo, dokler se ne izvede § 19. temeljnega zakona v pravico Slovincem.

V Opatiji l. 1896:

Ves pouk mora biti tako urejen, da se po njem mladina odgojuje, približuje smotru vse odgoje, trdnemu in plemenitemu značaju.

Gojenca je v vsem njegovem početju vaditi največje samostojnosti.

Delo je velik in mogočen pospešitelj dobrih in trdnih značajev; zato je v gojencu zgodaj zbujati veselje in zanimanje do dela.

Revščina in ubožstvo je dostikrat trdnim značajem v kvar. Kdor pospešuje občno blaginjo, pospešuje tudi značajnost naroda.

Izgled več izda, kakor besede. Kdor značajno živi, stori več v odgojo značajev, kakor tisti, ki o značajih le mnogo govori.

Šola pa, ki je položila plemenitim in blagim značajem trden temelj, je storila popolnoma svojo dolžnost.

V Trstu l. 1911:

Povsod naj se postavijo higienično, moderno urejene šole.

Šolske oblasti naj čimprej preskrbe, da dobe šole šolske zdravnike.

V Celju l. 1890:

Vsaka šola naj se oskrbi s potrebnimi kmetijskimi učili, zlasti se naj pri vsaki šoli napravi šolski vrt, ki je najmenitnejše vezalnice naših prihodnjih gospodarjev.

Z ozirom na obsežnost kmetijskega pouka naj velja načelo, da je vedno v poštev jemati krajevne razmere, kakor tudi značaj, kakovost in važnost dotične kmetijske stroke.

Za učence, ki so iz šole izstopili, se naj ustanove nadaljevalni kmetijski tečaji.

V Celju istega leta:

Ohranimo si ponosno zavednost, da je naš stan velevažen in da je naše delovanje z ozirom na človeštvo neizmerne koristi!

Ohranimo si pravi smoter našega delovanja: poučevati in vzgajati za življenje!

V Trstu l. 1891:

Pri oddajanju učiteljskih služb naj se uvede status po starosti službenih let, kakor je običajno pri c. kr. uradnikih.

Slovenski učitelji si mora v javnem življenju priboriti isti ugled, kakršnega uživajo drugi naobrazeni stanovi, torej pristojajo učiteljem v vseh javnih zastopih ista veljava, kakoršna drugim stanovom.

Skrb Zaveze naj bo v prvi vrsti, da se občinska volilna pravica pridobi vsem ljudskim učiteljem in učiteljicam.

Pri izdelovanju, oziroma izpremembi ljudskošolskih zakonov bi moralo imeti ljudskošolsko učiteljstvo več besede in vpliva, kakor ga ima sedaj.

Naprosijo se dotične šolske oblasti, da ne kaznujejo učiteljev brez postavne disciplinarne preiskave.

Naj se dotični merodajni činitelji naprosijo, da dobe učiteljice na Primorskem toliko plače kakor učitelji.

V Mariboru l. 1900:

Vedno skrbimo za svojo nadaljno izobrazbo in tirjamo za učiteljsčnike višjo strokovno in splošno izobrazbo.

Se potegujemo za boljše plače in odpravo krajevnega plačilnega sistema, za odpravo tajne kvalifikacije, z izpremembo disciplinarne reda v modernem smislu, kakor tudi za preosnovo šolskih oblasti tako, da bodo odločali v notranje-šolskih stvarih pedagoško izobraženi člani.

Delujmo na to, da prevzame država velik del šolskih stroškov, krajni šolski sveti pa preskrbijo vsem učencem potrebna učila.

Branimo svoje stanovske in državljanske pravice ter točno izvršujemo tudi svoje državljanske dolžnosti in dolžnosti do bližnjega.

Pospešujemo tudi s svojim delovanjem izven šole gospodarski in kulturni napredek našega naroda.

Svojo stanovsko organizacijo popolnujemo, v njej marljivo in odločno delujmo ter svoji glasili, kakor sploh vsa svoja podjetja požrtvovalno podpiramo.

Ogiblujemo se vsakemu razporu med seboj in delujmo za enotno organizacijo in složno delovanje vsega slovenskega, po

možnosti tudi vsega avstrijskega učiteljstva.

V Trstu l. 1902:

Napredno učiteljstvo naj deluje z vsemi pripustnimi sredstvi proti razširjanju klerikalnega, ugledu šolstva in učiteljstva škodljivega časopisja ter si naj prizadeva, da se širi med ljudstvom o šoli in učiteljstvu prijazno pismočasopisje.

Vodstvo Zaveze naj stopi iznova v zvezo z ostalimi avstrijskimi učiteljskimi zvezami glede korakov, ki jih je storiti vsemu avstrijskemu učiteljstvu skupno v dosego končne pravične ureditve učiteljskih službenih prejemkov, katerim bodi v merilo § 55. zakona z dne 14. maja 1869, drž. zak. št. 62, oziroma XI., X., IX. in VIII. plačilni razred državnih uradnikov.

Upravni odbor Zaveze naj začne pretresati vprašanje o ustanovitvi hranilnega in posojilnega društva za avstrijsko jugoslovansko učiteljstvo ter naj o uspehih študiranja tega vprašanja poroča na prihodnji glavni skupščini.

V Šoštanju l. 1906:

Učitelj bodi vsakomur dobrohoten in postrežljiv prijatelj, a nikomur hlapec.

Učitelj bodi delaven tudi izven šole ter pospešuj izobrazbo in napredek naroda, posebno pa neguj močnatost in samostalno mišljenje nad njim.

V Radovljici l. 1907:

Vsakega učitelja in vsake učiteljice stanovska in narodna dolžnost je, da deluje po svojih močeh in zmožnostih tudi izven šole v prospeh in obrambo šolstva in učiteljstva ter za prosveto naroda.

Predpogoj izvenšolskemu delu je možat in neomadeževan značaj ter vestno izpolnjevanje stanovskih dolžnosti v šoli.

Suprema lex nam bodi brez ozira na stranke in osebe edinole procvit šolstva in napredek prosvete naroda.

Delo izven šole je:

a) prosvetno (izobraževalno in delo za gospodarski napredek naroda) in b) političsko.

Kakor že rečeno, navajam le najglavnejše stvari, ki smo o njih tekom 25 let govorili in sklepali. Vodstvo naše organizacije je vse te sklepe izkušalo izvesti. Obračalo se je do teh-le korporacij, oziroma oseb, ki so:

Deželni odbori kranjski, štajerski, go-

riški, istrski in koroški;

deželni šolski sveti v istih pokrajinah;

naučno ministrstvo;

ministrsko predsedstvo;

finančno ministrstvo;

predsedstvo državnega zbora;

posamezni državni poslanci;

posamezni klubi državnega zbora;

vse avstrijske učiteljske zveze.

Tako je delala — razkropljena čreda!

Tako je delala — coklja! — Ako bom pri volji, izpopolnim svoj zagovor. Građiva je toliko, da se vanje potapljajo programatične zahteve socialne demokracije in da ima napredni učiteljski naračaj, oziroma mlajša naša generacija polne roke dela, ako hoče vse to realizovati. To je vsakomur dano na svobodno voljo! Ako hoče — naj, ako noče — ne! Za kosmata ušesa ne bomo vlekli nikogar. In tudi smešiti se ne damo od nikogar! Resni ljudje hočemo resnega dela!

Kje pa je organizacija na vsem slovenskem ozemlju, ki lahko kaže na take plodove razumevanja svojega znanja? Ni je!

Končujem za danes, kakor se glasi sklep upravnega odbora naše Zaveze z dne 29. decembra 1913:

Dolžnost vsakega organizovanega posameznika in vsake organizovane enote je, da gradi in izpopolnjuje, ne pa da razdira, smeši in pavšalno natolčuje! Treba nam je pozitivnega dela, ni nam pa treba gole negacije!

Učiteljski veteran.

Mohorjeva družba in učiteljstvo.

V števi. 1. letošnjega »Tov.« je podal pisec pod tem naslovom nekaj markantnih stavkov iz koledarjevega »Glasnika«, ki dokazujejo, da »jadra ta bratovščina s polnim parom po klerikalnih vodah«. Pisec je neučitelj — kakor pravi op. uredn. — Učitelj pa dobi na str. 211 v let. »Glasniku« še dve drugi notici, ki bi ju bilo škoda pozabiti. Ti notici sta: 1. »V Šk. Še po terminu sem iskal po hišah novih udov, da ne bi število zaostalo. Izmed stalnih naročnikov sta izostala učitelj in krčmar, bila pa sta že po predlanski povesti Družbi precej nasprotna...« Upamo vendar, da se polagoma tudi naše učiteljstvo emancipira od uničujočega nemškega vpliva. Temu nemškemu vplivu se je ta stan žali-

bog doslej preveč vdal. Delajmo po svojih močeh, da učitelji zopet pridejo v naše, to je v vrste slovenskega ljudstva. — 2. »Graja seveda vsakogar boli in moramo biti v nji previdni, kakor z zdravilom. Upamo, da bodo treznomiselniji ljudje izprevideli, da Družba in njeni sodružniki nimajo namena, žaliti kak stan, da pa se mora včasih kaj povedati in na to se lahko odgovori.« —

Tako! Zdej več, slovensko učitelstvo: I. da si na napačni poti — **nemškutarsko si!** Pod nemškim vplivom stojiš, če ne pustiš, da te polivajo »narodni« klerikalci z gnojnico. To si bo dobro zapomniti, da se lahko poboljšamo. — 2. Če te oklofuta in obrcajo, so te zdravili; pa če je bolelo, ne toži, saj so bili »previdni« in niso imeli namena, žaliti kak stan (pravilno bi se moralo glasil »kakega stanu«). Lahko seveda tudi odgovoriš, samo da se mora zgoditi tako-le: »Oprostite, velemožni, presvetli vodniki naroda, iz katerega vrst sem zašel! Oprostite in odpustite moji predrznosti, da me je bolela brca, ki ste mi jo dali, da mi je zasmrdela gnojnica, ki ste jo polili po meni! Dovolite svojemu prepoznemu, na kolenih pred vami klečečemu služabniku, da poljubi črevelj, ki me je brnil, da pritisnem svoja usta na golido, ki me je polila! Ni bil greh, da ste me zdravili, dobrota je bila; greh je bila le moja bol, ki mi jo je povzročila vaša premlodostna, prelagohotna, premehka graja!« — Tako odgovori, slovensko učitelstvo, in zopet prideš v vrste slovenskega ljudstva.

Po »Glasnikovem« cinizmu pa ni težko zaiti v ironijo, pa dobro si je zapomniti orožje, ki se z njim bojuje Družba proti učitelstvu.

Iz naše organizacije.

SKUPNE ZADEVE.

ZVEZA SLOVANSKEGA UČITELJSTVA V AVSTRIJI.

V Lipskem se vrši letos mednarodna književna in grafiška razstava. Te razstave se udeležijo tudi Zveza slovenskega učiteljstva v Avstriji z lastno kolekcijo vseh organizacijskih glasil in pedagoških revij.

Zaveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev se kot član Zveze slovenskega učiteljstva v Avstriji udeležijo te razstave s svojimi listi, ki so »Učiteljski Tovariš«, »Popotnik« in »Zvonček«.

Predsedstvo Z. S. U. v A.

Štajersko.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo je imelo svoj redni občni zbor dne 8. prosinca v Slov. Bistrici. Udeležba je bila prav dobra; nanovo je pristopilo društvu 5 članov, in sicer: Martin Lah, nadučitelj v Laporju; Apolonija Lenartova iz Črešnjeva; N. Mavrič iz Makol; Matko Janžekovič iz Slov. Bistrice, in Rudolf Gobec iz Venčesla.

Predsednik pozdravlja prav toplo gospoda ravnatelja Schreinerja, ki se je, dasi težko, vendar odzval prošnji in prišel predavati; nadalje njegovo gđ. hčerko, nadučiteljico iz St. Jurja ob i. ž., na novo pristopivše članice in pa ostale, ki se redno in zvesto udeležujejo zborovanj. — Prečita dopis »Zveze«, v katerem ta med drugim pozivlja šolske voditelje, naj ob priliki prvega izplačila draginske doklade pobere pri učitelstvu prispevek za obrambni sklad in zneske vpošljejo društvenemu predsedniku. Na to se šolski voditelji še enkrat opozarjajo. Toplo polaga na srce naročbo na naš stanovski list »Uč. Tov.«, na »Šolsko Matico«, »Popotnika« in »Zvončka«.

Sedaj povzame besedo gosp. ravnatelj Schreiner. Izvolil si je temo: »Napake pri vzgoji«. Gospod ravnatelj je slov. učitelstvu dobro znan pedagoški predavatelj, in ni treba predavanja ocenjevati. Oseba gospoda ravnatelja jamči za kakovost predavanja. Vzgojitelje je razdelil v štiri kategorije nekako tako-le: Prvi je strašljivec ali plašljivec, ki pozna le zapoved, prepoved in kazen. Drugi je »prosti«, ki svojemu gojenecu pusti vsako prostost, naj dela, kar hoče, zakaj gojenec bo s časom sam uvidel, kaj je prav in ne. Tretji je »posredovalec«, ki stoji nekako med prvimi in drugimi. Pozna prepoved, zapoved in kazen, a to le v jako redkih slučajih uporablja. Četrti, najmodernejši, je oni, ki se ozira na individualnost gojenca in po njej uravnava svoje postopanje. Novejša filozofija razločuje v splošnem dvoje vrst ljudi, in sicer »brezobličneže« (die Gestaltlosen — les amorphes), to so ljudje brez lastne volje, ki se prilagode razmeram in se z njimi tudi izpreminjajo, kakor izpreminja voda svojo obliko po posodi, v kateri se ravno nahaja. Pri takih gojenecih, katerih je seveda pretežna večina, ni na mestu prosta metoda, ker potem gojenec

sploh ne ve, kaj naj stori ali pusti. Druga, manjša skupina človeštva je ona, ki ima lastno voljo in razsodnost, ki pod danimi pogoji dosledno ravna in govori. S takimi gojenci je edina prava metoda, ravnati z njimi po individualnosti. Navedeno niti dispozicija celega gorova ni, zakaj ta je bil obširen in temeljit. Predsednik se presrečno zahvali za redki užitek, poslušalci so dali duška hyaležnosti s hrupnim ploskom.

Nato poda tajnik letno poročilo, ki se vzame na znanje.

Blagajnikovo poročilo izkazuje 139 K 66 vin. dohodkov in 82 K 66 vin. izdatkov, torej gotovine 57 K. Tov. Svetlin, Špan in Gselman so pregledali račune, jih našli v popolnem redu ter predlagali, naj se blagajniku izreče zahvala, kar se je tudi zgodilo.

Gospod ravnatelj Schreiner je še sporočil, da se bo tudi letos vršil počitniški tečaj v Ljubljani v dobi od 31. avgusta do 12. septembra, da je pridobljenih 16 predavateljev, ter dal še druga pojasnila.

Na predlog tov. L. Varla se je v vzklikom soglasno izvolil stari odbor. Zborovanje je trajalo do pol 1. ure popoldan. Po zborovanju smo — kakor navadno — polnoštevilno ostali še skupaj. V prijateljskem razgovoru, ob petju narodnih in drugih pesmi so nam urice potekle prehitro. Ko pa je nastopil čas ločitve, smo udeležniki se poslavljali s trdnim sklepom, da nas zborovanje meseca marca spet polnoštevilno združi. R.

Književnost in umetnost.

Gorenjčev jezikovni učitelj. I. Italijanska za Slovence. (Italijanska slovnica in italijanski razgovori za samouke.) Sestavil Ferdo plem. Kleinmayr, mestni učitelj v Trstu. — Trst 1914. Založništvo: Knjigarna Gorenjec & Co. — Cena 1.20 K, str. 128. — To knjižico je sestavil na podlagi dolgoletne izkušnje tovariš Ferdo pl. Kleinmayr, mestni učitelj v Trstu. Pisatelj je rojen in je preživel večino svojega življenja v krajih s pretežno italijansko večino prebivalstva ter se kot učitelj že petnajst let ukvarja s poukom italijanskega jezika. To nam je porok, da je zgoraj omenjena knjiga dobro uspel poizkus, na čim bolj možno praktičen način seznaniti Slovence s posebnostmi italijanskega jezika. — Knjiga vsebuje dva dela: Prvi del knjige podaja pregleden in točen opis onega, kar je neobhodno potrebno vedeti iz italijanske slovnice. Posebno pazljivo je pisatelj posvetil izreki ital. pisave, tako da bo služila knjiga izbornu samoukom. Z jasnimi primeri sta sklanja in spreja natančno obrazložena. — Drugi del knjige podaja obilico italijanskih dvogovorov s slovenskim prevodom. Popotnik, uradnik, obrtnik, uslužbenec itd., vsak dobi v njih nekaj zase. Pogovorom je dodan besedni zaklad, s pomočjo katerega bo moč govoriti vsakemu dvogovor nadalje razvijati ter sestaviti si novega. Dodatek prinaša zopet obilico novih besed, osobito sta obsežni zbirki ital. pridevnikov in glagolov. — Knjiga je tedaj pisana za praktično rabo, in njena ročna oblika podpira dobro ta namen. Obsega slovnico, razgovore in bogat besedni zaklad obenem ter tako vsaj pričetniku in samouku nadomestuje troje knjig, t. j. tudi slovar. Vočigled tudi nizki cenji zasluži spretno delo tovariša Kleinmayr najsplošnejšega zanimanja in porabe!

Beležke iz zemljepisja. Sestavila nadučitelj Jos. Mešiček in učitelj Fr. Drnovšek v Sevnici. — Cena 80 y. — Založil L. Smole v Sevnici. — Tiskala »Učit. Tiskarna« v Ljubljani. — Str. 106. — Pričujoča knjiga, sestavljena z veliko vestnostjo in strokovnjaško solidnostjo, navaja najprej učno stvarino za V. šolsko leto (Avstro-ogrsko monarhijo, oblika zemlje, zemlja in njeni deli), potem je obdelana učna stvarina za VI. šolsko leto (razen Avstro - Ogrske vse države v Evropi ter predpisana sнов iz matematične geografije), končno navaja knjiga učno stvarino za VII. in VIII. šolsko leto (Azija, Afrika, Avstralija, Amerika ter ostala poglavja iz matematične geografije.) V posebnem oddelku so navedene naloge v ponavljanje učne stvarine, kar je velike praktične vrednosti. Iz vsega je videti, da je knjiga plod marljivosti dveh izkušenih šolnikov; zato pa bo gotovo dosegala svoj namen. — Knjigo moremo le najtopleje priporočati že z ozirom na vsebino samo, pa tudi glede na nizko ceno in lično tiskarsko izvedbo. Naj odpira pogled v svet! Gl.

Odborova seja »Maticе Slovenske« 22. decembra 1913. Predsednik poroča, da je dr. Fran Zbašnik odložil odborništvo. Bivšemu odborniku in ključarju se izreče zahvala. Na njegovo mesto se za ključarja izbere ravnatelj A. Koder. — Katalogiziranje Maticine knjižnice prevzame magistratni asistent R. Svetlič. — Matica se je udeležila sprejema člana Švedske akademije, dr. A. Jensna. Z obširnejšim dopisom

je pozdravila slavje stoletnice Petra II. Petroviča Njeguša, pesnika »Gorskega Venca«, na Cetinju ter se po predsedniku udeležila Einspielerjeve svečanosti v Celovcu. — Po poročilu »Društva inženirjev« se delo za tehniški slovar v smislu svoječasnih sklepov vrši dalje in bo začelo uredništvo »Vesti inž. in arhit.« tekmo 1. 1914 priobčevati nabrani material. — Kot ustanovniki so na novo pristopili prof. dr. Bazala v Zagrebu, dr. Bretl v Ljubljani in Ljudska šola v Samostanski ulici v Zagrebu. — Predlogu Zemljepisnega odseka naj bi se Maticin zemljepis slovenskega ozemlja mehanično razširil na severu in jugu, se ne pritrdi. — Obseg knjig za 1913 bo znašal preko 90 tiskovnih pol, torej kakih 30 pol več nego lani. — O »Prevodih iz svetovne književnosti« se bo v kratkem vršila druga anketa. Določijo se honorarji pisateljem in urednikom za leto 1913. — Letos potече 50 let od ustanovitve »Maticе Slov.«. Marca meseca, ko bo glavna skupščina »Maticе Slovenske«, bi kazalo prirediti ciklus predavanj, kjer bi se morda — skioptično — kazali rokopi in tiski protestantske dobe, Pohlinove in Vodnikove dobe in Prešernove dobe. Ker poteka 500 let od zadnjega ustoličenja Koroškega vojvode, bi se eno predavanje tikalo tega spomina ter oni obred tolačilci z narodno in socialno zgodovinskega stališča. — »Ižansko narodno blago« (pravljice) bi bilo primerno posebe izdati kot vzorec, kako naj se nabira narodopisno gradivo. — Izmed novih poverjenikov sta s posebnim uspehom delovala E. Vargazon in Iva Dolinšekova na Polju pri Zatičini. Da se da tudi v malih krajih mnogo doseči, kaže na pr. uspeh dr. Krefeta pri Sv. Juriju na Ščavnici. V zadnjem času se je ustanovilo nekaj novih poverjeništev.

Zvonček objavlja v 1. letošnji številki to-le bogato in lepo ilustrirano vsebino: 1. Božidar Borko: Jug. 2. Jan Molar: Mirčkova bolezen. 3. Lad. O.: Dušanu v spomin. (S podobo.) 4. Davorinov: Na semnju. 5. Davorinov: Starčkova pesem. 6. Počasi! Podoba. 7. D. Trstenjak: Atila, kralj hunski. 8. Davorinov: Na grobu. Pesem. 9. H. Mlinarjev Pavlek. 10. Dobri bratci. Podoba. 11. Ivo Trošt: Osel — pameten. (Basen. S podobo.) 12. Fran Košir: O lisi in volku. (Basen.) 13. G. A. Rast človeškega telesa. 14. Cvetko Gorjančev: Trije modri. Pesem. 15. Cvetko Gorjančev: Pesem o akaciji. 16. Dobro jutro! Podoba. 17. Pouk in zabava: Zastavica v podobah. — Rimska cesta. — Svetlo solnce se je skril. (Pesem.) — 10 najnovjših izumov sedanjega časa. — Ubogi Fred Neun! — Največji hotel na svetu. — Prodiranje meterske mere. — Uspešna kazen. — Največje cerkve na svetu. — Materinska ljubezen. — Iz šolskih nalog. — Usmilite se ubogih ptic! — Kotiček gospoda Doropoljskega. — V petnajsto leto! — Tak list pač zasluži, da ga priporočamo in širimo z vso vnmemo. Tovariši in tovarišice bi morali v uspešnem delu za »Zvonček« posnemati vzorno učitelstvo slovenske okoliške šole v Celju, ki mu je za to leto pridobilo veliko novih naročnikov. Na delo vsi za lepo in dobro stvar!

Srednješolski vestnik.

† Popoldanski pouk na srednjih šolah v Dalmaciji so odpravili. Tako je sklenil dalmatinski deželni šolski svet iz ozirov na zdravje učencev.

† Dr. Fran Ilesič — vseučiliški docent v Zagrebu. Ban baron Skerlec je podelil na predlog profesorskega zbora modroslovne fakultete dr. Fran Ilesiču, profesorju II. državne gimnazije v Ljubljani, dovoljenje, da sme predavati (veniam legendi) o slovenskem jeziku in književnosti na modroslovni fakulteti hrvaškega vseučilišča. Dr. Ilesič bo imel samo vsako soboto predavanje na vseučilišču v Zagrebu. Ostal pa bo tudi vnaprej profesor v Ljubljani. — Prof. dr. Ilesiču, temu odličnemu prijatelju naprednega slovenskega učitelstva, na tem imenovanju iskreno čestitamo!

Politiški pregled

* Kranjski deželni zbor je sklican na torek, 20. januarja, in ostane skupaj do 17. februarja.

* Službena pragmatika. Grof Stürgkh je izjavil uradniški deputaciji, da postane službena pragmatika najbrže že prihodnji teden, napozneje pa 1. februarja zakon, in sicer z retroaktivno veljavnostjo od 1. septembra 1913.

* Kompromis med obema zbornicama. Seja skupne konference poslanske in gosposke zbornice se je končala dne 13. t. m. ob pol 2. uri ponoči s kompromisom, in sicer se je sklenilo: Eksistenčni davka prosti minimum se zviša na 1600 kron. Prva davčna stopnja od 1601 do 1700 K ostane neizpremenjena. Pri stopnjah od

1701 do 3600 K se sklne zvišanje po 50 vinarjev in ne po 1 K, kakor je hotela prvotno gosposka zbornica. Pri stopnjah od 3601 K do 10.000 kron obvelja zvišanje po prvotnem predlogu gosposke zbornice. Baron Engel je v imenu vlade izjavil, da se bo vpogled v knjigovodstvo naredbenim potom omejil na najpotrebnejše, in sicer finančna uprava ne bo zahtevala knjigovodstvenih izkazov, ampak le potrebne specifikacije. Poskrbelo se bo, da finančna uprava ne dobi vpogleda v fabričarski proces, kalkulacijo računov, zapisnik odjemalcev in domače gospodarstvo.

Kranjske vesti.

—r— Deželno slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani priredi v soboto, dne 24. t. m., prvi poučno-zabavni večer v Narodnem domu ob 8. uri zvečer. Predaval bode tovariš Jožef Ambrožič o temi: Solske zamude. — Tovariši in tovarišice iz Ljubljane in okolice se vabijo. — Odbor.

—r— Iz občinskega sveta ljubljanskega z dne 13. t. m.: Občinski svetnik dr. Novak poroča, da se je za učiteljsko mesto na I. mestni šoli oglasilo 14 prosilcev. V ternu so bili predlagani tovariši Likozar, Mlakar in Mikuž. Deželni šolski svet pa je prezrl ta terno in imenoval Labernika (Slomškarja). Dr. Novak vpraša, kaj bo storil župan, da se temu neutemeljenemu preziranju stori konec! — Podžupan dr. Triller prizna principialno važnost tega vprašanja, zlasti ker obstoja zakonita določba, da je deželni šolski svet vezan na terno. Stori se bodo potrebni koraki. — Po praksi, ki jo izvaja deželni šolski svet, so okrajni šolski sveti brez pomena. Zakaj imamo na Kranjskem zakone? Zato, da jih teptajo tisti, ki bi jih morali čuvati!

—r— Mestni vseučiliški fond. Na zadnji seji občinskega sveta ljubljanskega dne 13. t. m. je sprbil v razpravo poročevalec finančnega odseka dr. K. Triller predlog, da se refundirajo razni občinski fondi, pri katerih se je občina zadolžila. Tak je tudi vseučiliški fond v znesku 100 tisoč kron, ki ga je ustanovila občina in bi ga izročila svojemu namenu — kakor se glasi dotični sklep — ako bi se vseučilišče ustanovilo do leta 1908. Ker se to ni zgodilo, je bila občina takointako opravičena, ta fond porabiti. Ker pa je zahteva po slovenskem vseučilišču tako splošna, in opravičena, se hoče vseeno refundirati ta fond in se porabiti, ako še ustanovi slovensko vseučilišče, ali vsaj pravna akademija. V to svrhu naj se vplača letno 10.000 kron. — Občinski svetnik Pammer (Nemec) temu nasprotuje in ironizira zahtevo po slovenskem vseučilišču. Odgovarja mu odločno dr. Novak. Obč. svetnik Kristan pravi, da se s tem zneskom ne ustanovi vseučilišče in da je fond bolj moralnega kot materialnega pomena, zato bi pa zadostovalo 5000 kron na leto. Poročevalec vztraja pri 10.000 kronah, in končno se sprejmejo vsi njegovi predlogi.

—r— Umrla je v Ljubljani dne 13. t. m. gospa Ana Misova, soproga g. Celestina Misa, c. kr. profesorja državne obrtne šole, v 44. letu svoje dobe. — Naše iskreno sožalje!

—r— Na cesarja Franca Jožefa dekliskem liceju v Ljubljani je s pričetkom šolskega leta 1914—5 stalno popolniti troje na novo sistemiziranih učnih mest licejskih učiteljc s plačami, ki so ugotovljene za učiteljce z licejskim izpitom, in sicer: 1. Mesto licejske učiteljce za slovenščino in nemščino (za dekliske liceje) s slovenskim in nemškim učnim jezikom s službeno obveznostjo 17 ur na teden in s službeno dobo 30 let. — 2. Mesto licejske učiteljce za zemljepis in zgodovino (za dekliske liceje) s slovenskim in nemškim učnim jezikom, ki bi obenem morala prevzeti posle nadzorovalne dame. Službena obveznost 20 ur na teden, službena doba 30 let. — 3. Mesto licejske učiteljce za telovadbo, slovensko in nemško stenografijo s slovenskim in nemškim učnim jezikom, s službeno obveznostjo 24 ur na teden in s službeno dobo 30 let. — Pogoje oddajo zgoraj označenih službenih mest oločata §§ 5. in 6. licejskega statuta. — ravilno opremljene prošnje je vlagati pri redsedstvu mestnega magistrata v Ljubljani najkasneje do 15. februarja 1914.

Štajerske vesti.

—š— Brez drv. Iz Maribora poročajo: V Dobrovcih poleg Rač je moral nadučitelj na tamkajšnji dvorazrednici prekiniti s poukom, ker noče krajni šolski svet dati — drv za kurjavo. Res idilične razmere!

—š— O navadnih napakah naše vzgoje je predaval ravnatelj Henrik Schreiner dne 11. t. m. v Narodnem Domu v Mariboru. — »Slovenec« piše glede na to predavanje (štev. 8 z dne 12. t. m.): »Mi bi gosp. predavatelja opozorili, naj

svoj tema posebno uporabi pri svojih gojenjih v učiteljsku. — Kakor smo poučeni od povsem zanesljive strani, bi se »Slovenec« dostavek moral glasiti tako: »Mi bi gosp. predavatelja naprosili, naj pride o svoji temi predavat posebno vsem gojencem po naših lemenatih. Njegov nauk o morali in vzgoji bo gotovo lepši, nega ga izvaja profesor morale — dr. Janez Evangelist Krek — v praksi!« — Sapientni sat!

—š— **Gomilsko.** Dne 18. prosinca t. l. priredi gomilsko učiteljsko s šolsko mladino gledališko predstavo. Uprizori se »Pred vaškim znamenjem«, ljudska igra v 4 dejanjih, spisal Leo Pibrovec. Po predstavi zapoje še šolska mladina pesmi »Jabolko« in »Zima« iz A. Kosijeve spevoigre »Letni časi«. Prireditve se vrši ob 3. uri popoldne v novem »Gasilskem domu«. Čisti dobiček se porabi deloma za prenovljenje »Jubilejske šolske zastave« — nabavljene ob 40letnici vladarja presvetlega cesarja Franca Jožefa I. — deloma pa za tukajšnje »Solarsko kuhinjo«. Vsi prijatelji naše šolske mladine so vladno vabljeni.

—š— **Slovenske obrtne nadaljevalne šole in deželni odbor.** Prošnjo za podporo obrtni nadaljevalni šoli v Sevnici ob Savi in trgovskemu tečaju v Žalcu je deželni odbor zopet odklonil. Sedaj se vrše pogajanja z vlado, da se to podporno vprašanje vendarle ugodno reši.

—š— **Dan »Treh kraljev« v Dobju.** Dne 6. prosinca t. l. je priredila šola s sodelovanjem učitelstva iz Št. Vida, Planine, Jurkloštra in Dobja lepo glasbeno prireditev. Njeno jedro so tvorili »Trije kralji iz jutrovi dežel«. V spremstvu treh zamorskih strežnikov so prišli trije kralji v orientalskih kostumih v izprevedu pevskega zbora v dvorano (I. razred), pojoč skupno slavnostno himno. — Trije kralji so po vrsti v lepem prednašanju pripovedovali zbranim o svojem najnovejšem potovanju iz Palestine po Mali Aziji preko Carigrada, Macedonije, Bolgarije, Srbije, Črne Gore, Bosne in Hrvaške na Slovensko. Naštevajo so dežele, kjer prebivajo Slovenci, so dokazovali njihovo pripadnost k Slovanstvu in opozarjali na socialno zlo med narodom. Pozivali so zbrane k ljubezni do domače grude, naj ne zapuščajo domovine, izpodbuvali so jih k varčnosti, ki je za olepšanje domovine in za blaginjo posameznika nujno potrebna, ter naglašali, naj se Slovenci zavedajo, da so del velikega Slovanstva kot najštevilnejšega naroda v Evropi. — Ker je narodna zavest v Dobju na neverjetno nizki stopnji, oziroma je med preprostim ljudstvom ponajveč nikjer ni in se ljudje kaj radi izseljujejo v Nemčijo za delom, je bil ta poučni nastop »Treh kraljev« kaj umesten. — Pojoč nadaljevanje slavnostne himne so »Trije kralji« s svojim pevskim zborom zapustili dvorano. Ta pevski zbor so tvorili vsi učenci in učenke IV. razreda, tudi kralji in zamorski strežniki so bili učenci.

Višek priznanja sta žela mešani in moški pevski zbor učitelstva začetkoma omenjenih šol. Oba zbora sta pela določene pesmi, ponajveč težke skladbe, pod vodstvom učitelja tov. Ličarja izborna. Tudi salonski orkester je žel s svojim proizvajanjem ob začetku, med posameznimi točkami in koncem prireditve pod vodstvom kapelnika tov. Ličarja obilo priznanja in hvale. Razumeva se samo ob sebi, da je bil tudi del pesmi in orkestrskih točk primeren za zbujanje in gojitev narodove zavesti. Prireditelji se namreč zavedajo, da je vzgoja narodove zavesti prvi in najvišji smoter teh prireditev, zabava pa nižji in postranski namen. Ljudstvo se je razšlo polno hvale nad podanim mu izrednim dušnim užitkom, kakršnega doslej ni poznalo, šola pa si je pridobila sredstev za naročilo knjig za ljudski oder in za poravnava dolga na godalih. — Naj bo uspeh te prireditve učitelstvu, ki se z navdušenostjo žrtvuje za lepo stvar, v izpodbudo, naj vztraja na začetki poti! Dasi je trud velik in so žrtve ob sedanjih draginjah občutne, jih vendar odtehta idealna vrednost in blaga zavest, da je to delo posvečeno narodu. Ne boj v političnih strankah, temveč kulturno delo izobrazuje narod! Na veselo snidenje pri nadaljevanju v Jurklostru dne 1. svečna t. l.!

Splošni vestnik.

70. rojstni dan je praznoval dne 7. t. m. na Kostonjci pri Gorici znani jezikoslovec oče Stanislav Škrabec.

»Prijatelj otrok«. V Hattlersdorfu pri Dornbirnu je kaplan Franc Karel Huber že dlje časa spolno zlorabljal šolske otroke. Ko se je sodišče pripravljalo, da stori primerne korake, je ta »prijatelj otrok« to zvedel ter — pobegnil. Izdali so za njim tirnico zaradi posilstva, oskrumbe in zavarovanja učenk. — Ko bi kak učitelj storil

kaj sličnega, to bi bilo po klerikalnem časopisu vika in krika! V tem primeru pa — molčijo! — S tem seveda ne obsojamo vsega stanu — kakor tudi z ozirom na vodiške skandale ne — ker bi bilo tako pavšalno sumničenje nepošteno, ampak odločno moramo grajati posamezne nečistnike in sleparje, ki delajo sramoto svojemu stanu ter javnost in mladino demoralizujejo in pohušujejo. Taki »božji namestniki« oskrumajo Kristov nauk!

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Radivoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Štev. 27.

RAZPIS SLUŽBE.

Na III. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani je vsled razpisa c. kr. deželnega šolskega sveta z dne 29. decembra 1913, št. 8983 popolniti mesto stalnega učitelja extra statum.

Prosilcem za omenjeno službeno mesto je pravilno opremljene prošnje vlagati po predpisani službeni poti pri c. kr. mestnem šolskem svetu ljubljanskemu najkasneje do 5. februarja 1914.

Zakasnelih ali pa pomanjkljivih prošenj se pri oddaji službe ne bo vpoštevalo.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani,
dne 5. januarja 1914.

Komu sa neľubi zrnková káva odporúča sa mu Kathreinerová Kneippová sladová káva.

Katralnka je úplne neškodná pre zdravie a má popri tom úplne zrnkovú kávu príchuť.

Posreďuje pri kápe dobre známe hygienické pokrmové balíky s obrázkom čiste Kneippa - Mlýnskeho výroby.

Knjigoveznica Anton Janežič Ljubljana

Florijanska ulica 14

se priporoča slav. šolskim vodstvom in gg. učiteljem za izvrševanje vseh v knjigoveško stroko spadajočih del.

Pri večjih naročilih 10% popusta.

Anton Krušič, krojaški mojster in trgovec v Gorici

Tržaška ulica šte. 16

v lastni hiši

in Tekališče Fran Jožefa št. 39.

Moja delavnica se nahaja v bližini slov. kmetijske šole.

Opozarja se gg. odjemalce, da je došla ravnokar velika množina raznovrstnega blaga najrazličnejših kakovosti iz avstrijskih in angleških tovarov

za vsak stan.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

Mestna hranilnica ljubljanska Ljubljana, Prešernova ulica šte. 3. Največja slovenska hranilnica!

Denarnega prometa koncem leta 1913 . . . K 700,000.000.—
Vlog „ 43,500.000.—
Rezervnega zaklada „ 1,330.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4¹/₂ 0/0

brez odbitka. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo
c. kr. deželne vlade.

:: Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike. ::

C. kr. priv.

občna zavarovalnica

Assicurazioni Generali v Trstu

Ustanovljena leta 1831. — Jamstveni zakladi znašajo nad 434 milijonov kron.

Poslovni izkaz zavarovalnega oddelka za življenje.

	meseca dec. 1913	od januarja 1913
Vložilo se je ponudb	2198	22297
za zavarovano vsoto	K 20,852.462 94	K 192,380.371 28
Izgotovljenih polic je bilo	1874	17494
za zavarovano vsoto	K 16,068 287 78	K 152,056.007 30
Naznanjene škode znašajo	K 828.553 58	K 11,126.463 88

Koder Slovenci prebivajo, povsod je razširjen
„Slov. Ilustrovani Tednik“.
Vsakdo ga rad čita.
Naročite si ga in pridobivajte
mu novih naročnikov!

FR. P. ZAJEC, Ljubljana, Stari trg št. 9

Izprašani optik.

Zalagatelj c. in kr. armade, vojne mornarice, domobrancev i. t. d.

Očala in ščipalniki natančno po zdravniških predpisih. Toplometri, barometri, mikroskopi, daljnogledi Busch, Goerz, Zeiss i. t. d.

Fotografični aparati itd. Moderno urejena delavnica z električnim obratom.

Ceniki brezplačno.

Tovarniška zaloga priznana najboljših švicarskih ur kakor tudi zlatnine in srebrnine.

Zaloga raznega risalnega orodja za dižake, inženirje, arhitekta itd.

Strogo solidna trdnost!

Ogromno število pohvalnih pisem na razpolago.

Krasni ceniki na zahtevo zastoj.

Cene solidne!

Postrežba točna!

Gramofoni od K 20.— naprej, plošče od K 1.50 naprej vedno v zalogi.